

ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สวนลุงพันธ์)

อำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา

อำเภอหนองม่อมมีพื้นที่ทั้งหมด ๘๘,๘๑๗ ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๔๙,๓๑๗ ไร่ เกษตรกรประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จำนวน ๔๐,๘๙๔ ไร่ และเป็นลักษณะการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรกรจึงมีรายได้จากสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว จากสถานการณ์ความตกต่ำของราคายางพารา ทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก การทำการเกษตรแบบผสมผสานจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของครัวเรือน จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) กิจกรรมเกษตรผสมผสาน ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองหรีด อำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา มีนายประพันธ์ แซ่เตี่ยว เป็นประธาน ซึ่งเดิมเป็นศูนย์เครือข่ายศพก. แต่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กอปรกับศพก.เดิม (ศูนย์หลัก) มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตร ขาดความพร้อมในการเป็นศูนย์เรียนรู้ จึงมีการปรับเปลี่ยนจากศูนย์เครือข่ายศพก.มาเป็นศูนย์หลักตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ จนถึงปัจจุบัน เดิมมีฐานการเรียนรู้ ๔ ฐาน แต่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปัจจุบันมีฐานการเรียนรู้ จำนวน ๘ ฐาน ได้แก่ การทำเกษตรแบบผสมผสาน การเลี้ยงไก่ การป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ การเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ การบริหารจัดการน้ำ การปลูกพืชสมุนไพร และการปลูกผักยกแคร่ เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับชุมชน ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร ให้บริการด้านการเกษตร บริการแก้ไขปัญหา และเรื่องข้อเรียนของเกษตรกร

นายประพันธ์ แซ่เตี่ยว เกษตรกรต้นแบบประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา เดิมเป็นช่างไฟฟ้าและช่างเหล็ก แต่มีความสนใจด้านการเกษตรและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน จึงหันมาศึกษาอย่างจริงจัง โดยทดลองทำการเกษตรในพื้นที่ 1.5 ไร่ และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความสนใจใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ได้เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ นำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ด้วยความรู้ด้านช่างทำให้สามารถประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมืออุปกรณ์ด้านการเกษตรสำหรับเป็นเครื่องทุ่นแรง ลดการใช้แรงงานลงได้ เช่น ระบบน้ำลอยฟ้า อุปกรณ์ในการเก็บไข่ไก่ อุปกรณ์ให้น้ำไก่ อุปกรณ์ห่อผลไม้ เตาชีวมวล เป็นต้น จากแปลงทดลองจึงกลายเป็นแปลงเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรรายอื่นในปัจจุบัน

นายประพันธ์ แซ่เตี่ยว มีบทบาทในการพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่อำเภอหนองม่อม ดังนี้

1. ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สวนลุงพันธ์)
2. ประธานแปลงใหญ่ผู้เลี้ยงไก่ประจําอำเภอหนองม่อม
3. ประธานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลคลองหรีด
4. หมอдинอาสา
5. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สวนลุงพันธ์) มีหลักสูตรการเรียนรู้ แปรลงเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีหลักสูตรการเรียนรู้ประกอบด้วย หลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม ดังนี้

- หลักสูตรหลัก ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต/การจัดทำมาตรฐานการผลิต การจัดการด้านการตลาด การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช การผลิตตามกิจกรรมแปลงใหญ่

- หลักสูตรบังคับ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรผสมผสาน และการจัดทำบัญชีครัวเรือน

- หลักสูตรเสริม ได้แก่ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า วิสาหกิจชุมชน อาชีพเสริมเพิ่มรายได้

แปลงเรียนรู้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สวนลุงพันธ์) เน้นการผลิตพืชปลอดภัย ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ กวางตุ้งฮ่องเต้ และมะนาว

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สวนลุงพันธ์) ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประเมินผลงานศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต้นแบบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 จังหวัดสงขลา

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สวนลุงพันธ์) เป็นจุดเรียนรู้สำคัญของอำเภอนาหม่อม มีผู้เข้ามาศึกษาดูงาน/เรียนรู้ที่แปลงเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 200 ราย/ปี และมีการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นเกษตรกรต้นแบบ และพัฒนาเป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จากปี 2562 มีศูนย์เครือข่าย 16 ศูนย์ ปัจจุบันมีศูนย์เครือข่าย 24 ศูนย์ กระจายอยู่ทุกตำบลในพื้นที่อำเภอนาหม่อม ครอบคลุมกิจกรรมการเกษตรทั้งด้านพืช ประมง และปศุสัตว์

การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สวนลุงพันธ์) มีการประชุมคณะกรรมการศพก. ร่วมกับแปลงใหญ่ เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF) และหน่วยงานภาคี อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเกษตรในพื้นที่ โดยบูรณาการร่วมกันระหว่างเกษตรกร ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยงานราชการ และสถาบันศึกษา ดังนี้

1. สำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัด ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
2. ประมง ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีฐานเรียนรู้ด้านประมงในแปลงเรียนรู้ คือ การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์

3. ปศุสัตว์ ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์ในแปลงเรียนรู้ คือ การเลี้ยงไก่ และการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ (ผึ้งและชันโรง)
4. สถานีพัฒนาที่ดิน ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีฐานเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย
5. สำนักงานชลประทานที่ 16 จังหวัดสงขลา ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
6. การยางแห่งประเทศไทย สาขาเมืองสงขลา ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
7. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนาหม่อม สนับสนุนงบประมาณผ่านโครงการต่างๆ
8. สำนักงานพัฒนาชุมชน โดยร่วมออกร้านจำหน่ายผลผลิตของศพก.และแปลงใหญ่ในงาน OTOP และอยู่ระหว่างการขอขึ้นทะเบียนสินค้า OTOP
9. สหกรณ์การเกษตรนาหม่อม จำกัด ขับเคลื่อนผ่านกลไกของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลคลองหรั่ง และเป็นผู้ส่งเสริมด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน นำผลผลิตน้ำผึ้งโพรงของแปลงใหญ่ไปวางจำหน่ายในร้านค้าสหกรณ์
10. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหรั่ง ขับเคลื่อนผ่านกลไกของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลคลองหรั่ง ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจัดทำโครงการด้านการเกษตร และได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นประจำทุกปี
11. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านศูนย์ AIC (คณะทรัพยากรธรรมชาติ)
12. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ โดยเข้าร่วมโครงการ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ผึ้งชันโรงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา เพื่อขับเคลื่อนสงขลาเมืองชันโรง ศึกษาวิจัยจนได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ เครื่องดื่มผสมน้ำผึ้งชันโรงผสมคอลลาเจน ครีมบำรุงลดริ้วรอยน้ำผึ้งชันโรง ผู้ประสาน

แผนการดำเนินงานในอนาคต

1. ขอรับการรับรองมาตรฐานอย.น้ำผึ้งโพรง (อยู่ระหว่างการปรับปรุงอาคารผลิต ส่วนตัวอย่างน้ำผึ้งโพรงมีการนำน้ำผึ้งไปวิเคราะห์ และผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานแล้ว)
2. ปรับปรุงอาคารเรียนรู้ ขยายพื้นที่ของอาคารให้สามารถรองรับผู้เข้ามาศึกษาดูงานได้มากขึ้น
3. เพิ่มฐานการเรียนรู้ จำนวน 2 ฐาน คือ การเลี้ยงกบ และการเพาะเห็ด
4. ขยายแปลงเรียนรู้ด้านไม้ผล (ทุเรียน) หมู่ที่ 5 ตำบลคลองหรั่ง ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาแปลง